

VEE KVALITEET

Juhendstandard jõgede hüdro-morfoloogiliste tunnuste hindamiseks

Water quality

Guidance standard for assessing the hydromorphological features of rivers

EESTI STANDARDI EESSÕNA

See Eesti standard on

- Euroopa standardi EN 14614:2004 ingliskeelse teksti sisu poolest identne tõlge eesti keelde ja sellel on sama staatus mis jõustumisteate meetodil vastuvõetud originaalversioonil. Tõlgenduserimeelsuste korral tuleb lähtuda ametlikes keeltes avaldatud tekstidest;
- jõustunud Eesti standardina inglise keeles veebruaris 2005;
- eesti keeles avaldatud sellekohase teate ilmumisega EVS Teataja 2015. aasta detsembrikuu numbris.

Standardi tõlke koostamise ettepaneku on esitanud tehniline komitee EVS/TK 47 „Vee kvaliteet“, standardi tõlkimist on korraldanud Eesti Standardikeskus ning rahastanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Standardi on tõlkinud Aleksander Maastik, standardi on heaks kiitnud EVS/TK 47.

Euroopa standardimisorganisatsioonid on teinud Euroopa standardi EN 14614:2004 rahvuslikele liikmetele kättesaadavaks 10.11.2004.	Date of Availability of the European Standard EN 14614:2004 is 10.11.2004.
--	---

See standard on Euroopa standardi EN 14614:2004 eestikeelne [et] versioon. Teksti tõlke on avaldanud Eesti Standardikeskus ja sellel on sama staatus ametlike keelte versioonidega.	This standard is the Estonian [et] version of the European Standard EN 14614:2004. It was translated by the Estonian Centre for Standardisation. It has the same status as the official versions.
--	--

Tagasisidet standardi sisu kohta on võimalik edastada, kasutades EVS-i veebilehel asuvat tagasiside vormi või saates e-kirja meiliaadressile standardiosakond@evs.ee.

ICS 13.060.70

Standardite reprodutseerimise ja levitamise õigus kuulub Eesti Standardikeskusele

Andmete paljundamine, taastekitamine, kopeerimine, salvestamine elektroonsesse süsteemi või edastamine ükskõik millises vormis või millisel teel ilma Eesti Standardikeskuse kirjaliku loata on keelatud.

Kui Teil on küsimusi standardite autorikaitse kohta, võtke palun ühendust Eesti Standardikeskusega: Aru 10, 10317 Tallinn, Eesti; koduleht www.evs.ee; telefon 605 5050; e-post info@evs.ee

English Version

Water Quality - Guidance standard for assessing the hydromorphological features of rivers

Qualité de l'eau - Guide pour l'évaluation des
caractéristiques hydromorphologiques des rivières

Wasserbeschaffenheit - Anleitung zur Beurteilung
hydromorphologischer Eigenschaften von Fließgewässern

This European Standard was approved by CEN on 23 September 2004.

CEN members are bound to comply with the CEN/CENELEC Internal Regulations which stipulate the conditions for giving this European Standard the status of a national standard without any alteration. Up-to-date lists and bibliographical references concerning such national standards may be obtained on application to the Central Secretariat or to any CEN member.

This European Standard exists in three official versions (English, French, German). A version in any other language made by translation under the responsibility of a CEN member into its own language and notified to the Central Secretariat has the same status as the official versions.

CEN members are the national standards bodies of Austria, Belgium, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland and United Kingdom.

EUROPEAN COMMITTEE FOR STANDARDIZATION
COMITÉ EUROPÉEN DE NORMALISATION
EUROPÄISCHES KOMITEE FÜR NORMUNG

Management Centre: rue de Stassart, 36 B-1050 Brussels

SISUKORD

EESSÕNA.....	3
SISSEJUHATUS.....	4
1 KÄSITLUSALA.....	5
2 TERMINID JA MÄÄRATLUSED.....	5
3 PÕHIMÕTE.....	9
4 NÕUDED UURINGUTE KOHTA.....	9
4.1 Jõgede 'tüübid'.....	9
4.2 Jõgede jagamine lõikudeks.....	11
4.3 Uurimisstrateegia.....	11
4.4 Uuringute ja hindamise ulatus.....	12
4.5 Väliuuringute ajastamine ja sagedus.....	13
4.6 Võrdlustingimused.....	13
5 UURITAVAD JA HINNATAVAD TUNNUSED.....	14
5.1 Tunnuste standardkogum.....	14
5.2 Uuritavate tunnuste valimine olenevalt andmekogumiseesmärgist ja -meetodist.....	14
6 VÄLIUURINGUTE KORRALDUS.....	16
7 HÜDROMORFOLOOGILISEL HINDAMISEL PÕHINEV KLASSIFITSEERIMINE JA ARUANDLUS.....	17
7.1 Üldist.....	17
7.2 Voolusängi ja kallaste iseloom.....	17
7.3 Linnulennuline vaade ja jõe pikiprofiil.....	17
7.4 Külgvalgumisvabadus ja jõesängi rändamisvabadus.....	17
7.5 Vee ja settematerjali vaba liikumine jõesängis.....	17
7.6 Kaldavööndi taimkond.....	17
8 ANDMETE ESITAMINE.....	18
8.1 Üldist.....	18
9 KVALITEEDI TAGAMINE.....	18
9.1 Väljaõpe ning uurimis- ja hindamistööde kvaliteedi tagamine.....	18
9.2 Õppekäsiraamatud.....	19
9.3 Andmete sisestamine ja nende õigsuse kontrollimine.....	19
Kirjandus.....	20

EESSÕNA

Dokumendi (EN 14614:2004) on koostanud tehniline komitee CEN/TC 230 „Water analysis“, mille sekretariaati haldab DIN.

Euroopa standardile tuleb anda rahvusliku standardi staatus kas identse tõlke avaldamisega või jõustumisteatega hiljemalt 2005. a maiks ja sellega vastuolus olevad rahvuslikud standardid peavad olema kehtetuks tunnistatud hiljemalt 2005. a maiks.

CEN-i/CENELEC-i sisereeglite järgi peavad Euroopa standardi kasutusele võtma järgmiste riikide rahvuslikud standardimisorganisatsioonid: Austria, Belgia, Eesti, Hispaania, Holland, Iirimaa, Island, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Malta, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Šveits, Taani, Tšehhi Vabariik, Ungari ja Ühendkuningriik.

HOIATUS — Jõgede uurimisel on erakordselt olulised ohutusmeetmed. Töötamisel jõgedel või nende lähedal peaksid uurijad arvestama töötervishoiule ja tööohutusele pühendatud EL-i ja rahvuslikke õigusakte ning mis tahes muid asjakohaseid juhtnööre.

SISSEJUHATUS

Mitu Euroopa riiki on hinnanud jõgede 'kvaliteeti' nendes voolava vee keemilise seisundi või reostatuse alusel. Jõe kui elupaiga seisukohast on aga vaja põhjalikumalt hinnangut, et vastata nendele pakilistele ökoloogilistele küsimustele, mis on esile tõstetud Euroopa Ühenduse veepoliitika raamdirektiivis (VRD) (*Commission of the European Communities, 2000*) ja Euroopa Ühenduse elupaigadirektiivis selleks, et toetada rahvusvahelist bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni või hinnata kavatsetavaid hüdrotehnilisi ettevõtmisi jõgedel ning muud arendustegevust valgaladel. Enamikus Euroopa riikides avaldavad tänapäeval nii seadusandlikud kui ka ühiskondlikud keskkonna- ja looduskaitseorganisatsioonid survet jõgede looduslikuma seisundi taastamiseks. See tingib vajaduse kaitset ja tervendamist vajavate alade hindamiseks ning jõestike paremaks haldamiseks kogu Euroopas.

1 KÄSITLUSALA

See dokument annab juhtnööre nende tunnuste kohta, mida on vaja dokumenteerida jõgede hüdro-morfoloogia kirjeldamiseks ja hindamiseks. Dokumenteerimine põhineb meetoditel, mida on Euroopas arendatud, katsetatud ja võrreldud. Selle peaeesmärk on parendada hüdro-morfoloogiliste uurimismeetodite ning uurimisandmete töötlemise, tõlgendamise ja esitamise võrreldavust. See on eriti tähtis seoses VRD nõuetega aruandluse kohta, ent hõlmab ta märksa laiemaid rakendamisvõimalusi. Kuigi hüdro-morfoloogia oleneb hüdroloogiast ja voolusängi geoloogiast, koondab see standard põhitähelepanu jõgede struktuursetele tunnustele ja katkematusetele. Olgu lisatud, et tunnistades hüdro-morfoloogia olulist mõju taime- ja loomaökoloogiale ning vastupidi taimede ja loomade mõju hüdro-morfoloogiale, ei püüta selles standardis selle valdkonna kohta juhtnööre anda.

2 TERMINID JA MÄÄRATLUSED

Standardi rakendamisel kasutatakse alljärgnevalt esitatud termineid ja määratlusi.

2.1

veemakrofüüdid (*aquatic macrophytes*)

suuremad mageveetaimed, mis on palja silmaga hästi nähtavad, sh kõik vees kasvavad soontaimed, brüofüüdid (sammaltaimed), mändvetikad (*Characeae*) ja teised suurvetikakogumid

MÄRKUS See määratlus hõlmab nii avavees kui ka märgalade madalas vees kasvavaid taimi.

2.2

atribuut (*attribute*)

hüdro-morfoloogilise tunnuse registreeritud element (nt 'rahnud' ja 'muda' on substraadiatribuudid; 'sulundsein' ja 'gabioonid' tehiskaldaatribuudid)

2.3

seisuvesi (*backwater*)

ala, enamasti luhal paiknev kunagine voolusäng või suurveesäng, mis on vähemalt suurvee ajal põhisängiga ühenduses ning kus vesi voolab kuival perioodil aeglaselt või seisab

2.4

kallas (*bank*)

jõe või saare ülalpool tavalist veetaset olev püsipiire, mis jääb vee alla vaid suurvee ajal

MÄRKUS Selle standardi kontekstis loetakse kalda ülemiseks piiriks nõlva esimene suurem murdekoht, millest ülalpool on võimalik maad harida või kasutada.

2.5

jõe täissängitase (*bankfull*)

kaldajoon, millest kõrgema veetaseme puhul vesi luhale voolab

2.6

berm (*berm*)

jõesängi madalvee ajal nähtav ning suurvee ajal vee alla jääv looduslik või tehislava

2.7

soo (*bog*)

märgala, mille taimekooslustest (sageli peamiselt turbasammaldest (*Sphagnum*) moodustub pika aja kestel turvas